

Lääkehoitosuunnitelma

Lääkehoidon toteuttamisen suunnitelma –
Porvoon perusopetus ja lukiokoulutus - LUONNOS

 2026

 [Koulun nimi]

Päivitetty: pp.kk.vvvv

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Lääkehoito kouluissa.....	5
2.1 Koulukohtaiset tiedot	5
2.2 Koulun lääkehoitosuunnitelma	5
2.3 Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma	5
2.4 Yhteystietoja poikkeustilanteisiin.....	6
3 Vastuut, tehtävät ja työnjako lääkehoidon toteutuksessa	7
3.1 Opetuksen järjestäjä.....	8
3.2 Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	9
3.3 HUS erikoissairaanhoidon järjestäjänä.....	9
3.4 Hoitava lääkäri	10
3.5 Rehtori.....	10
3.6 Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö.....	10
3.7 Oppilaan huoltaja.....	11
4 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen.....	11
4.1 Koulun työntekijän lääkehoidon koulutus	12
4.2 Pitkäaikassairaat oppilaat.....	14
4.3 Adrenaliinikynä.....	14
4.4 Osaamisen ylläpitämisen tuki.....	15
5 Lääkehoidon toteuttaminen	15
5.1 Lääkehuolto	15
5.2 Lääkkeiden säilytys.....	16
5.3 Lääkkeiden antaminen ja dokumentointi	17
6 Lääkehoidon turvallisuus	18
6.1 Riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	18
6.2 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen.....	21
Lähteet.....	22
Liitteet.....	23
Liite 1a: Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma	23

Liite 1b: Oppilaskohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma.....	23
Liite 2: Lääkehoidon seurantalomake	23
Liite 3: Ilmoitus lääkepoikkeamasta	23
Liite 4: Yhteenveto lääkepoikkeamista.....	23
Liite 5: HUS:n diabeteskoulutus	23
Liite 6: Diabeteksen lääkehoidon näytöt	23
Liite 7: Lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa (hyödynnettäväksi kouluille)	23

LUONNOS

1 Johdanto

Lääkehoitosuunnitelmaa ohjaa STM:n Turvallinen lääkehoito-opas, perusopetuslaki 628/1998, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, terveydenhuoltolaki 1326/2010 ja HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä lääkehoitoprosessi liitteineen. Tämä lääkehoitosuunnitelmapohja on laadittu yhteistyössä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja kuntien edustajien kanssa terveydenhuoltolain (1326/2010) 32§:ään perustuen. Suunnitelmapohjan laadinnassa on hyödynnetty Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmaa.

Lääkehoito koulussa perustuu lääkehoitosuunnitelmaan, jossa keskeistä on ammattihenkilöiden osaaminen ja sijaisjärjestelyt ja näihin liittyvä ennakointi. Lääkehoitosuunnitelma ohjaa ja yhtenäistää turvallisen lääkehoidon toteutetusta koulussa.

Kaupunkitasoinen lääkehoitosuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2026 kasvun ja oppimisen lautakunnan päätöksellä. Kaupunkitasoista lääkehoitosuunnitelmaa arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain kaupungissa ja/tai yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Vastuu kaupunkitasoisen lääkehoitosuunnitelman päivittämisestä on toimialan hallinnolla.

Tämä lääkehoitosuunnitelmapohja on käytössä kaikissa Porvoon perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kouluissa. Koulun lääkehoitosuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa lukuvuoden alussa ja tarvittaessa. Koulukohtainen suunnitelma liitetään osaksi pelastus- ja turvallisuussuunnitelma Pelsua. Koulun suunnitelman tietojen päivittämisestä vastaa rehtori.

Tämä lääkehoitosuunnitelma ohjaa suunnitelmallista lääkehoitoa. Jokaisen koulun tulee olla tietoinen tästä lääkehoitosuunnitelmasta. Rehtorin vastuulla on työntekijän perehdytys yksikkökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan sekä tarvittaviin oppilaskohtaisiin suunnitelmiin. Häätötilanteessa jokaisella työntekijällä on velvollisuus toimia. Tämän lääkehoitosuunnitelman liitteenä on lomake oppilas- ja opiskelijakohtaista (jatkossa oppilas) lääkehoitosuunnitelmaa varten (Liite1).

Ohje lääkehoitosuunnitelmapohjan käyttöön

Lääkehoitosuunnitelmapohja sisältää -symbolilla ja **sinisellä fontilla** merkittyjä kohtia, joita täydentämällä asiakirjasta muokataan koulukohtainen lääkehoitosuunnitelma.

2 Lääkehoito kouluissa

2.1 Koulukohtaiset tiedot

Koulun tiedot	
Koulun nimi	
Rehtori	
Toimipaikan nimetty lääkehoidosta vastaava henkilö	
Oppilasmäärä	
Henkilöstömäärä	
Lääkehoitoon koulutetun henkilöstön määrä	
Muuta	

2.2 Koulun lääkehoitosuunnitelma

Jokaisessa koulussa, jossa lääkehoitoa toteutetaan, tulee olla oma lääkehoitosuunnitelma. Lääkehoitosuunnitelma pidetään henkilöstön saatavilla ja siihen perehdytetään jokainen työntekijä.

 Kuvaa tähän, miten koulukohtaisen lääkehoitosuunnitelman perehdytys varmistetaan

- *kuka vastaa perehdytyksestä*
- *perehdytyksen sisältö*

2.3 Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma

Kun oppilaalla ilmenee lääkehoitoa vaativa sairaus tai kun kouluun on tulossa säännöllistä lääkehoitoa tarvitseva oppilas, joka ei itse pysty huolehtimaan lääkityksestään, huoltajien, opetustoimen ja terveydenhuollon on yhdessä huolehdittava siitä, että lääkehoidon toteuttamisesta koulupäivän aikana sovitaan.

Oppilaalle tehdään aina kirjallinen lääkehoitosuunnitelma (Liite 1), mikäli hän tarvitsee lääkehoitoa koulupäivän aikana. Oppilaan lääkehoidon toteutumisen, seurannan ja kirjaamisen tueksi on tämän asiakirjan liitteenä erillinen lomake (Liite 2). Oppilaan lääkehoitosuunnitelma tulee tehdä ennen oppilaan lääkehoidon aloittamista koulussa. Suunnitelmaa säilytetään lukollisessa kaapissa

henkilöstötiloissa. Kaikille tarkoitettu versio hätätilanteita varten tulee löytyä henkilöstötilan lääkekaapista.

Oppilaan lääkehoitosuunnitelmassa sovitaan koulussa toteutettavasta lääkehoidosta yhdessä oppilaan huoltajan ja koulun henkilöstön kanssa. Suunnitelmassa sovitaan muun muassa:

- lääkityksen toteuttaja sekä tämän varahenkilö
- oppilaalle annettavista lääkkeistä
- lääkityksen toteutus (kuten annosmäärät ja -ajat)
- erityistilanteisiin varautuminen
- ensiapukäytännöt
- työnjako ja vastuut koulun toimijoiden, huoltajien ja oppilaan kesken.
- lääkehoitoon mahdollisesti liittyvästä lääkehoidon toteutumisen seurannasta ja toimenpiteistä

Lääkehoidon toteuttamisen vastuut kuvataan luvussa 3. Huoltaja vastaa lääkehoidon ajantasaisuudesta ja ohjeistuksesta koululle.

Oppilaan lääkehoitosuunnitelmassa nimetään riittävästi varahenkilöitä huomioiden henkilöstön työvuorot, vuosilomat sekä mahdolliset muut poissaolot. Näin huomioidaan myös oppilaan huoltajien oikeus tietää, ketkä lääkehoitoa koulussa toteuttavat.

Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma on hyväksytty, kun se on allekirjoitettu (Liite 1).

2.4 Yhteystietoja poikkeustilanteisiin

Yhteystietoja	
Ensisijainen yhteydenotto oppilaan huoltajaan	Kts. Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma
Yleinen hätänumero	puh. 112
Myrkytystietokeskus	puh. 0800 147 111 tai 09 471 977
Muita kaupunkikohtaisia/koulukohtaisia yhteystietoja	 Lisää yhteystiedot.

3 Vastuut, tehtävät ja työnjako lääkehoidon toteutuksessa

Lapsen lääkehoidon vastualueet ja työnjako perustuvat lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994), asetukseen terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994), perusopetuslakiin (628/1998) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013).

Terveydenhuoltolain (1326/2010 32§) mukaan hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja, on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kaupungin koulujen kanssa sellaista yhteistyötä, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveystalvelujen tarve edellyttävät.

Toimija	Vastuut
Opetuksen järjestäjä	<ul style="list-style-type: none">• Vastaa kaupunkitasoisesta lääkehoitosuunnitelmasta• Hankkii perusopetuksen lääkehoitosuunnitelman suosituksen mukaisen lääkehoidon koulutuksen sekä näytön vastaanottamisen kolmannelta osapuolelta
Rehtori	<ul style="list-style-type: none">• Vastaa koulukohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta ja sen päivityksestä• Varmistaa, että työntekijän osaaminen on varmistettu perusopetuksen lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla.• Vastaa, että koulussa laaditaan oppilaan huoltajien kanssa oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma. Allekirjoittaa laaditun suunnitelman hyväksytyksi.
HUS	<p><u>HUSilla on diabetesta sairastavan lapsen lääketieteellinen hoitovastuu:</u></p> <p>Järjestää yleistason verkkokoulutuksen ja myöntää näistä osallistumistodistukset.</p>

Hyvinvointialue	<ul style="list-style-type: none"> • Tukee kaupunkia perusopetuksen lääkehoitosuunnitelman laatimisessa ja antaa siihen suositukset yleisestä lääkehoidon koulutuksesta lääkehoidon toteuttaville työntekijöille.
Lapsen huoltaja(t)	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaavat ensisijaisesti lapsen lääkehoidosta kotona. • Tekevät yhteistyötä koulun ja lääketieteellisestä hoidosta vastaavan tahon kanssa sovittaessa lääkehoidon toteuttamisesta koulupäivän aikana. • Toimittavat tiedot lapsen ajantasaisesta lääkityksestä sekä lääkkeen alkuperäispakkauksessa annostusohjeineen. • Opastavat perusopetuksen työntekijöitä lapsen yksilöllisessä lääkehoidossa.

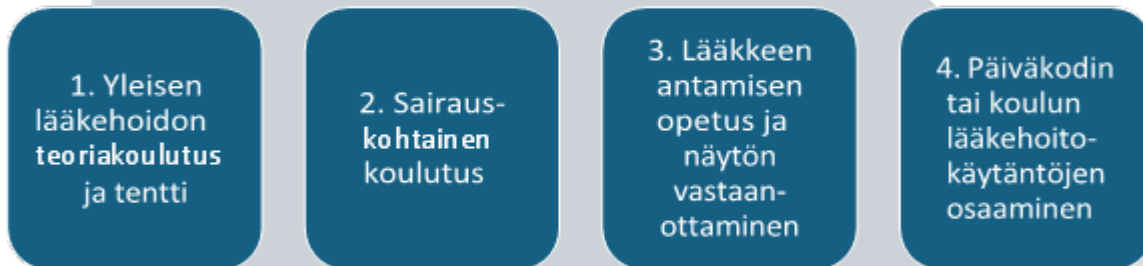
3.1 Opetuksen järjestäjä

Opetuksen järjestäjä (kaupunki, opetustoimen johto) vastaa siitä, että opetussuunnitelman mukaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisällytetään lääkehoitosuunnitelma ja että se toteutuu. (STM 2021). Opetuksen järjestäjätasoisena suunnitelman hyväksyy kasvun ja oppimisen lautakunta.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että jokaisessa koulussa on saatavilla lääkehoitosuunnitelma, joka täydennetään koulukohtaisilla tiedoilla koulukohtaiseksi lääkehoitosuunnitelmaksi. Opetuksen järjestäjä vastaa myös siitä, että oppilaiden lääkehoito toteutuu turvallisesti kaikissa toimipaikoissa. (STM 2021.)

Kun koulun työntekijä toteuttaa työssään lääkehoitoa, tulee hänet kouluttaa lääkehoitoon ja säännöllisin aikaväleihin vahvistaa osaaminen uudestaan. Työnantajan vastuulla on järjestää yleisen lääkehoidon koulutuksen ja vaativassa lääkehoidossa näytön hankkiminen sekä varmistaa, että työntekijä on tarvittaessa osallistunut HUSin järjestämiin koulutuksiin.

Jokaisen lääkehoitoa toteuttavan tulee suorittaa työnantajan järjestämä yleinen lääkehoidon teoria-koulutus ja tentti. Tähän työnantaja tarjoaa verkossa suoritettavan kurssin ja valvotun tentin. Mikäli oppilaan lääkehoito erikseen edellyttää laajempaa osaamista, tulee käydä sairauskohtaiset koulutukset tai varmistaa lääkehoidon osaaminen näytöin (esimerkiksi HUS:n diabeteskoulutus, pistoshoito ja/tai huumausaineet).

Työnantajan edustaja myöntää oikeuden toteuttaa lääkehoitoa, kun työntekijän osaaminen on varmistettu lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Tarkemmat sisällöt osaamisen vaatimuksista kuvataan luvussa 4.1

3.2 Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Hyvinvointialue osallistui lääkehoitosuunnitelmapohjan laadintaan. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon rooli määritellään [Terveystieteiden laissa 16 ja 17 §](#).

Kouluterveydenhoitaja tukee asiantuntijuudellaan koulun rehtoria ja henkilökuntaa, sekä tarjoaa heille konsultaatiota. Terveystieteidenhoitaja voi osallistua tarvittaessa oppilaan lääkehoitosuunnitelman laatimiseen yhdessä oppilaan, huoltajan ja koulussa lääkehoitoon osallistuvien kanssa, mutta ei toimi koollekutsujan roolissa.

Lääkehoitosuunnitelmassa kirjattu lääkehoidon osaamisen varmistaminen ei ole julkisen perusterveydenhuollon toimintaa, minkä vuoksi hyvinvointialue ei ota lääkehoidonosaamisen näyttöjä vastaan. Yleisen lääkehoidon koulutuksesta ja näytöstä määritellään vaatimukset tarkemmin lääkehoitosuunnitelman luvussa 4.

3.3 HUS erikoissairaanhoidon järjestäjänä

HUS-yhtymä osallistuu erikoissairaanhoidon järjestäjänä joidenkin pitkäaikaissairauksien perehdytykseen.

Etenkin pitkäaikaissairaiden lasten hoidon aloitus on usein erikoissairaanhoidon vastuulla. HUS:n kanssa on sovittu esimerkiksi diabetesta sairastavan lapsen vaativan lääkehoidon koulutuskokonaisuuksista. HUS toteuttaa diabetesta sairastavan lapsen vaativan lääkehoidon koulutuskokonaisuuksia ja myöntää niistä todistukset. (Liite 6)

3.4 Hoitava lääkäri

Oppilasta hoitava lääkäri vastaa lääkehoidon arvioinnista, lääkkeen määräämisestä ja oppilaan lääkehoidon kokonaisuudesta. Lääkäri vastaa osaltaan myös hoidon tarpeen arvioinnista, lääkehoidon vaikuttavuuden arvioinnista sekä lääkehoidon ohjauksesta ja neuvonnasta, huoltaja välittää lääkehoitoon liittyvät ohjeet kouluun.

3.5 Rehtori

Rehtori vastaa koulukohtaisen lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta ja säännöllisestä päivittäisestä. Rehtori huolehtii siitä, että henkilöstö on tietoinen koulukohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta ja tarvittavista oppilaskohtaisista lääkehoitosuunnitelmista.

Rehtorin tehtävä on huolehtia riittävän lääkehoidon osaamisen hallitsevan henkilöstön tarvittavasta määrästä ja läsnäolosta huomioiden henkilöstön työvuorot, vuosilomat sekä mahdolliset muut poissaolot. Rehtori dokumentoi osaamisen varmistamisen prosessin suoritetuksi kaupungin ohjeiden mukaisesti henkilöstöhallintojärjestelmä Henkkaan.

Rehtori vastaa oppilaskohtaisesta suunnitelmasta ja allekirjoittaa sen.

- Kuvaa tähän, miten lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön riittävyyttä arvioidaan suhteessa lääkehoitoa tarvitseviin oppilaisiin ja miten toimitaan, jos henkilöstömäärässä tapahtuu muutoksia (esimerkiksi äkilliset poissaolot jne.)*

3.6 Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö

Ensisijaisesti suositellaan, että lääkehoitoa toteuttaa sosiaali-terveydenhuollon ammattihenkilö, kuten lähihoitaja. Myös muu työntekijä voi toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa lääkehoitoa (esimerkiksi suun kautta annettavat valmisteet, nenäsuihkeet, korvatipat, peräpuikot ja lääkelaastarit). Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän **suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen** kappaleessa 4 määritetyllä tasolla. Tarvittavan oppilaskohtaisen lisäkoulutuksen saatuaan sekä osaamisen varmistamisen jälkeen työntekijä voi toteuttaa myös vaativaa lääkehoitoa esim. ihon alle annettava injektio. Osaaminen varmistetaan 5 vuoden välein suorittamalla lääkehoidon koulutus ja tentit uudelleen sekä tarvittaessa näytön. Määräaikaista henkilöstöä sitovat samat osaamisvaateet kuin vakituistakin henkilöstöä.

Lääkehoitoa toteuttavat henkilöt (vastuu- ja varahenkilöt) nimetään oppilaan lääkehoitosuunnitelmaan, jotta huoltajat ovat tietoisia kuka/ketkä lääkehoitoa toteuttavat.

Yksittäisen oppilaan osalta lääkehoidon osaamisen varmistukseen kuuluu koulutuksen lisäksi huoltajien ja tarvittaessa alan asiantuntijoiden antama riittävä perehdytys ja opastus oppilaan lääkehoitoon ja hoitotoimiin. Tarvittaessa työntekijä voi pyytää verkostopalaveria huoltajien ja hoitavan tahon kanssa.

Koulussa varaudutaan siihen, että lääkkeen antajan loman tai muun poissalon aikana lääkkeen antaa siihen koulutuksen ja perehdytyksen saanut työntekijä. Koulussa huolehditaan siitä, että jokainen koulun henkilökunnan jäsen osaa antaa oppilaalle hätätilanteessa ensiapua ja tarvittaessa oppilas-kohtaisen lääkehoitosuunnitelman mukaista kohtauslääkettä.

3.7 Oppilaan huoltaja

Lähtökohtana on, että oppilaan lääkehoito toteutetaan aina ensisijaisesti kotona. Koulupäivän aikana oppilaalle annetaan vain välttämättömät lääkkeet. Säännöllistä lääkitystä tarvitsevien oppilaan huoltaja voi hoidettavan sairauden luonteesta riippuen kehottaa keskustelemaan hoitavan lääkärin/tahon kanssa siitä, olisiko mahdollista määrätä pitkävaikutteisia lääkkeitä, jolloin lääkehoidon toteuttaminen onnistuisi kotona aina ennen ja/tai jälkeen koulupäivän.

Huoltajalla on keskeinen vastuu koulun henkilöstön riittävästä perehdyttämisestä oppilaan lääkehoitoon. Huoltajan velvollisuutena on varmistaa lapsen lääkehoitoon liittyvän tarvittavan tiedon välittyminen hoitavalta lääkäriltä koulun henkilöstölle sekä myös välittää koulun henkilöstöltä saatu tieto hoitavalle lääkärille. Tarvittaessa huoltaja voi järjestää verkostopalaverin hoitavan tahon kanssa.

Huoltaja osallistuu oppilaan lääkehoitosuunnitelman laadintaan ja toimii omalta osaltaan suunnitelman mukaisesti. Huoltajien vastuulla on huolehtia oppilaan lääkkeiden, hoitotarvikkeiden ja annosteluohjeiden toimittamisesta päiväkotiin, tiedottaa henkilökuntaa oppilaan ajantasaisesta lääkehoidosta sekä oppilaan lääkehoidossa tapahtuneista muutoksista. Muutokset päivitetään aina oppilas-kohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan.

Huoltajan velvollisuus on huolehtia, että kouluun toimitetut lääkkeet ovat ajan tasalla ja vanhentuneet lääkkeet ja mahdollinen lääkejäte hävitetään asianmukaisesti.

4 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen

Koulun henkilökunnan lääkehoidon osaamisen varmistaminen ja ylläpito ovat osa oppilaan turvallista hoitoa. Osaamisen varmistamisen prosessi sisältää:

- lääkehoidon koulutuksen ja tentit sekä tarvittavat näytöt
- koulu- ja lapsikohtaisen perehdytyksen
- vaativan lääkehoidon osalta näytön osaamisesta ja oppilaskohtaisen perehdytyksen oppilasta hoitavalta taholta.
 - Vaativa lääkehoito on esim. luonnollista tietä annettava pääosin keskushermostoon vaikuttava tai huumausainelääke sekä pitkäaikaissairaana lapsen vaativampi lääkehoito, esim. insuliinin annostelu.

Työntekijän suoritettua tarvittavan koulutuksen ja perehdytyksen lääkehoidon toteuttamiseen, toimittaa hän koulutuksesta saadut todistukset rehtorin tietoon. Rehtori kirjaa osaamisen todennetuksi henkilöstöhallintojärjestelmä Henkkaan. Tieto vietään järjestelmään pätevydet välilehdelle otsikoilla:

- Lääkehoito
- Lääkehoito vaativa
- Lääkelupa (tutkinto)

Pätevyyden perusteen yhteyteen kirjataan koulutuksien ja näyttöjen suorituspäivämäärät. Tämä toimii osoituksena siitä, että työntekijällä on oikeus toteuttaa lääkehoitoa. Oikeus toteuttaa lääkehoitoa on voimassa viisi vuotta. Työnantajalla on mahdollista soveltaa myös lyhyempää voimassaoloaika.

4.1 Koulun työntekijän lääkehoidon koulutus

1. Yleisen lääkehoidon teoriakoulutus ja tentti kaikille lääkehoitoon osallistuville työntekijöille

Koulun työntekijät suorittavat erikseen sovitut teoriaopinnot sekä tentit, mikäli osallistuvat lääkehoitoon. Osaaminen varmistetaan 5 vuoden välein suorittamalla lääkehoidon koulutus ja tentit uudelleen.

Muilta, kuin sosiaali- terveydenhuollon ammattihenkilöiltä, kuten lähihoitajilta, tarvitaan suostumus osallistumisesta lääkehoitoon. Työnantaja pyytää työntekijältä suostumuksen lääkehoidon toteuttamiseen ja hankkii tämän lääkehoitosuunnitelman suosituksen mukaisen yleisen lääkehoidon teoriakoulutuksen. Koulutuksen tulee sisältää osaamisen varmistamisen (tentti). Yleisen lääkehoidon teoriakoulutukseen kuuluvat esimerkiksi lääkkeiden käsittely, lasten yleisimmät pitkäaikais-sairaudet ja niiden lääkehoito sekä lääkelaskentaharjoitukset.

Työnantaja voi halutessaan edellyttää työntekijältä osaamisen varmistamisen näytöt luonnollista tietä annettavien lääkkeiden osalta. Tämä ei kuitenkaan lääkehoidollisesti ole HUS:n, Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden yhteisen ohjeistuksen mukaan pakollista. Porvoon kaupunki noudattaa edellä kuvattua HUS:n, Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden ohjeistusta.

2. Sairauskohtaisen osaamisen varmistaminen

Sairauskohtaisesta koulutuksesta vastaa oppilaan lääkehoidosta vastaava taho.

Diabeteksen osalta koulutuksesta vastaa Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungin osalta HUS, jolla on diabetesta sairastavan lapsen lääketieteellinen hoitovastuu. Tämän myötä

HUSin vastuulla on myös määritellä tarvittava sairauskohtaisen koulutuksen sisältö. HUS on määritellyt, että tarvittava koulutus on yleistasoinen verkkokoulutus insuliinihoidosta. HUS järjestää nämä koulutukset ja myöntää niistä osallistumistodistukset.

ADHD-lääkityksen antamisesta vastaavat ensisijaisesti oppilaan huoltajat koulupäivän ulkopuolella. Mikäli lääkkeen antaminen koulussa on välttämätöntä, siitä tulee sopia erikseen huoltajan ja koulun välillä.

Muiden pitkäaikaissairauksien (esim. epilepsia) sekä erittäin harvinaisten sairauksien osalta sairauskohtaisesta koulutuksesta vastaa lapsen lääkeshoidosta vastaava taho.

3. Lääkkeen antamisen opetus ja näytön vastaanottaminen

Lääkehoitoa voi toteuttaa vain, jos siihen vaadittava osaaminen on varmistettu. Lääkehoitoon kouluttamattoman työntekijän **vaativan** lääkehoidon käytännön osaaminen varmistetaan näytön avulla. Tällöin opetuksen järjestäjän tulee lääkehoitosuunnitelmaan sisällytetyn suosituksen mukaisen lääkehoidon koulutuksen lisäksi hankkia näytön vastaanottaminen, jolla varmistetaan työntekijän lääkehoidon osaaminen.

Kun kyseessä ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen, eivät näytön vastaanottajan vaatimukset ole yhtä korkeat. Näytön vastaanottajan tulee olla riittävän kokenut sekä riittävät tiedot ja taidot omaava terveydenhuollon ammattihenkilö oman osaamisensa, tutkintonsa ja saamansa lääkehoidon koulutuksen mukaisesti. Näytön vastaanottajan ei tarvitse työkseen tehdä lääkehoitoa. Näytön voi näin ollen hankkia esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon opetusta tarjoavista oppilaitoksista.

4. Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Näytössä tulee varmistaa seuraava käytännön osaaminen:

1) Aterian hiilihydraattimäärän laskeminen ja sen syöttäminen ateriaoppaaseen insuliinipumpussa tai insuliinikynän kohdalla erillisen ohjeen mukaan

2) Annoksen laskeminen ja insuliiniannoksen valinta insuliinikynästä tai insuliinipumpusta

- Insuliinipumpussa varmistettava, että insuliinisensorin lukema on syötetty/siirretty insuliinipumpun ateriaopas-toimintoon ennen ateriointia, jotta korkeaan verensokeriin tulee riittävä korjausinsuliini pumpusta.

3) Injisoitavan lääkkeen sopiva lämpötila

4) Insuliinikynä

- Insuliinia annettaessa insuliinikynän toiminnan varmistaminen

5) Pistopaikka

- Pistettävän nestemäärän vaikutus antopaikkaan tai pistoskertoihin (esim. insuliini)
- Pistopaikka ja sen varmistaminen (esim. ei aina samaan kohtaan)

6) Pistotekniikka

- Pistokulma ja piston syvyys
- Varmistaminen, ettei injektio ole suoneissa (neulan kammioon ei saa nousta verta)

7) Lääkkeen antaminen oikealla nopeudella, odotus (noin 10 s) ja neulan rauhallinen poisvetäminen

4.2 Pitkäaikassairaat oppilaat

Pitkäaikaisesti sairaan lapsen vaativamman lääkehoidon (esim. diabetes ja epilepsia) toteuttamiseksi työntekijä tarvitsee koulutuksen. Tällöin oppilaan hoidosta vastaava taho, yleensä erikoissairaanhoito, kouluttaa työntekijän lääkehoitoon. ADHD-lääkitys tulee toteuttaa ensisijaisesti huoltajan vastuulla koulupäivän ulkopuolella. Järjestelyistä ja oppilaskohtaisesta perehdytyksestä tulee sopia oppilaan huoltajan kanssa yhdessä.

Kaikilla työntekijöillä on velvollisuus antaa oppilaalle tarpeen vaatiessa astmalääke henkeä pelastavassa tilanteessa. Jokaisen lääkehoitoon osallistuvan työntekijän tulee perehtyä koulussa toteuttavaan lääkehoitoon. Perehdytyksessä käydään läpi mm. lääkehoitosuunnitelma.

4.3 Adrenaliinikynä

Adrenaliinikynä (Epipen®, Epipen Junior® ja Jext®) on tarkoitettu maallikkokäyttöön ja on henkilökohtainen lääke. Anafylaksiassa adrenaliini on hengen pelastava hoito, jota ei tule epäröidä antaa. Adrenaliini on turvallinen lääkeaine lapsellekin. Tyypilliset sivuvaikutukset, kuten kalpeus, vapina tai sydämentykytys, ovat ohimeneviä ja vaarattomia. (Iho, Allergia- ja Astmaliitto.) Tilanteissa, jossa on käytetty adrenaliinikynää, on aina soitettava hätäkeskukseen. Jokainen työntekijä voi antaa lääkkeen ilman erillistä koulutusta. On suositeltavaa, että kynän käyttöön perehdytetään kaikki työntekijät.

Tärkeää on, että henkilökunta perehtyy injektorin käyttöön tilanteissa, joissa koulussa/luokassa on oppilas, jolle on määrätty adrenaliinikynä. Käyttöön voi perehtyä esim. Terveyskirjaston Adrenaliinikynän käyttö – ohjeistuksen avulla. Ohjeistuksessa on myös linkki annosteluvideoon. <https://www.terveyskirjasto.fi/ldk00401>. Apteeekeista on mahdollista tilata harjoituskynät,

jotka eivät sisällä neulaa tai lääkeainetta. Harjoituskynän avulla pistämistä voi harjoitella rauhallisessa tilanteessa.

- ✍ *Kuvaa tähän, mm. kuinka perehdytään adrenaliinikynän käyttöön ja kuka koulussa tilaa harjoituskynät ja mistä*
- ✍ *Kuvaus siitä, missä oppilaskohtainen adrenaliinikynä koulussa säilytetään.*

4.4 Osaamisen ylläpitämisen tuki

Osaamisen ylläpitämisen tavoitteena on tukea työntekijän lääkehoidon osaamista. Työntekijällä voi olla tarve palauttaa mieleen aiemmin koulutuksessa opittuja asioita ja lääkehoidon osaamista. Osaamisen ylläpitämisessä voi hyödyntää alla olevia materiaaleja.

Astma ja allergiat

Allergia-, iho- astmaliiton; Lapsen astman –videosarja: <https://www.allergia.fi/ohjevideot/lapsen-astma/>

Opasvideo Babyhalerin käyttöön:

<https://www.apteekki.fi/annosteluvideot/annosteluvideot/babyhaler-tilanjatke.html>

Opasvideot mm. nenäsuihkeen, silmätippojen antoon:

<https://www.allergia.fi/ohjevideot/>

Epilepsia

Yleistä lasten- ja nuorten epilepsiasta:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia>

Epilepsia päiväkodissa:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/epilepsia-p%C3%A4iv%C3%A4kodissa-koulussa-ja-harrastuksissa>

Epilepsiakohtauksen hoito:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/epilepsiakohtauksen-ensiapu>

5 Lääkehoidon toteuttaminen

Koulussa annettava lääkehoito perustuu lääkärin määräykseen ja lääkereseptiin. Akuutissa/henkeä uhkaavassa tilanteessa lääkkeen antoa voi toteuttaa myös henkilö, jolla ei ole voimassa olevaa lupaa toteuttaa lääkehoitoa terveydenhuollon ammattilaisen ohjeen mukaisesti (112 tai Myrkytystietokeskus 0800 147 111).

5.1 Lääkehuolto

Lääkkeet tuodaan kouluun annostusohjeineen niiden alkuperäispakkauksessa. Lisäksi tulee olla kirjallisesti tiedossa seuraavat tiedot:

- lääkkeen käyttäjän nimi
- lääkkeen nimi ja vahvuus
- lääkkeen annostelu
- mihin aikaan lääke annetaan
- missä lääke säilytetään (lämpötila)
- miten lääke annetaan (niellään, veteen sekoitettuna, hengitettävä jne)
- avaamispäivämäärä pakkauksiin, joissa on rajattu säilyvyys (esim. silmätipat, insuliinit)

Lääkkeet ovat henkilökohtaisia, eikä niitä saa antaa toiselle henkilölle.

5.2 Lääkkeiden säilytys

Lääkkeet säilytetään lukitussa kaapissa selkeästi oppilaan nimellä varustettuna sekaantumisen estämiseksi.

Lääkkeiden oikeisiin säilytysolosuhteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jääkaapissa säilytettäviä valmisteita ei saa säilyttää jääkaapin ovessa (lämpötilavaihtelut/liian korkea lämpötila) tai niin että ne osuvat jääkaapin takaseinään (jäätymisvaara). Lämpötilapoikkeamatilanteissa tulee olla yhteydessä apteekkiin lääkkeen käyttökelpoisuuden varmistamiseksi.

Kuvaa tähän toteutus lääkkeiden säilyttämisestä

-säilytyspaikat (jos lukollinen kaappi, kenellä avaimet, onko jääkaapissa esim. erillinen laatikko lääkkeille. Huom. julkiseen asiakirjaan ei kirjoiteta auki avaimen sijaintia.)

-miten estetään lääkkeiden sekaantuminen, jos koulussa/luokassa on useampi lääkehoitoa tarvitseva oppilas

-miten (kuka ja milloin) säilytyslämpötilat varmistetaan, käytetäänkö esim. lämpömittaria ja lämpötilaseurantalomaketta

-miten toimitaan, mikäli lämpötilat eivät ole tavoitealueella

Insuliinin säilytyksessä tulee kiinnittää huomiota oikeaan säilytyslämpötilaan. Käytössä oleva insuliinikynä säilyy valmisteesta riippuen huoneenlämmössä 4-6 viikkoa ja avaamaton insuliinikynä säilytetään jääkaapissa +2 - +8 asteen lämpötilassa. Varmista, että insuliinipakkaus ei pääse koskettamaan jääkaapin takaseinää, koska insuliini on herkkä jäätymiselle.

Silmätippojen kerta-annos pipetit säilytetään alkuperäisessä alumiinipussissa. Valmisteet ovat herkkiä valolle.

Vanhentuneet ja käyttämättä jääneet lääkkeet annetaan oppilaan huoltajalle, joka toimittaa lääkkeet apteekkiin hävitettäväksi.

Muut koulussa säilytettävät lääkkeet

 Kuvaa tähän, mitä muita lääkkeitä koulussa säilytetään ja missä, esim. joditabletit, lääkehiili?

5.3 Lääkkeiden antaminen ja dokumentointi

Oppilasta koskevat terveydentilätiedot ovat salassa pidettäviä ja niiden käsittelyssä täytyy huomioida terveystietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö. Lääkehoitoon koulutettu henkilökunta toteuttaa lääkkeiden antoa oppilaan henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman (liite1) mukaisesti. Lääkkeitä käsiteltäessä noudatetaan aseptista, eli mikrobeista vapaata, työskentelytapaa: huolehditaan käsihygieniasta sekä käytettävien välineiden ja työtasojen puhtaudesta. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue suosittelee lääkkeen kaksoistarkastusta ennen lääkkeen tai injektion antoa oppilaalle. Tällöin lääkkeen jakanut tai injektion valmistellut työntekijä pyytää toista työntekijää, jolla on lupa lääkehoidon toteuttamiseen tarkistamaan ko. lääkkeen ja määrän. Lääkehoidon aseptiikasta voi lukea lisää liitteestä 7.

Akuutissa tilanteessa lääkkeen antoa voidaan toteuttaa myös muun terveydenhuollon ammattilaisen kuin lääkärin ohjeen mukaisesti. Akuutit oppilaan lääkehoitoon liittyvät kysymykset esitetään ensisijaisesti oppilaan huoltajille. Ellei huoltajia tai sovittua hoitavaa tahoa tavoiteta, otetaan yhteys tarvittaessa hätänumeroon 112.

Lääkehoidon toteuttajan tulee **aina** ennen lääkkeen antamista varmistua seuraavista asioista:

- oppilaan henkilöllisyys
- oikea lääke
- oikea annos
- oikea lääkemuoto
- oikea annosteluajankohta
- oikea antoreitti
- lääkkeen käyttökelpoisuus (kesto aika)

Tärkeä osa turvallista lääkehoitoa on lääkehoidon vaikutusten seuranta. Se on kaikkien lääkehoitoon osallistuvien tehtävä. Lääkehoidon seurannasta sovitaan oppilaan lääkehoitosuunnitelmassa (liite 1). Lääkehoidon antaminen kirjataan lääkehoidon seurantalomakkeelle (liite 2).

Henkilökunnan tulee saman päivän aikana ilmoittaa huoltajille, jos oppilaalle on annettu vain tarvittaessa otettavaa lääkettä.

6 Lääkehoidon turvallisuus

Riskien tunnistaminen ja kirjaaminen sekä tämän tiedon tuominen käytäntöön ovat ennakoivan riskienhallinnan ja lääkitysturvallisen toiminnan edellytys.

6.1 Riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Lääkehoitoprosessiin liittyy aina sen erityispiirteiden mukaisia riskejä. Riskit voivat liittyä esimerkiksi toimintaympäristöön, henkilöstöön, lääkkeen käyttäjään tai lääkehoidon vastuisiin. Ennakoivalla riskienhallinnalla mahdollistetaan lääkehoidon turvallisuus.

Riskilääkkeeksi kutsutaan lääkettä, jonka annosteluun, käsittelyyn ja säilytykseen liittyy turvallisuuden kannalta erityisiä riskejä tai väärinkäytön mahdollisuus.

Riskilääkkeet ovat lääkehoidossa tavanomaisesti käytettyjä lääkkeitä, jotka väärin annettuina saattavat aiheuttaa vakavia haittoja. Niiden käyttö vaatii erityistä tarkkaavaisuutta lääkehoitoprosessin jokaisessa vaiheessa. Esimerkiksi insuliinit, ADHD-lääkkeet ja epilepsialääkkeet ovat riskilääkkeitä, joita lapsella voi olla käytössä. Taulukossa 1 on kuvattu koulussa tunnistetut lääkehoidon prosessin riskit sekä käytössä olevat riskilääkkeet, keinot riskien välttämiseksi sekä toiminta riskien toteutuksessa.

Taulukkoa voi täydentää ja siihen voi lisätä rivejä tarpeen mukaan.

Taulukko 1. Tunnistetut riskit, käytössä olevat riskilääkeryhmät, ennaltaehkäisy ja toiminta poikkeamatilanteessa

Riskilääke	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi	Toiminta tilanteissa, joissa riski on toteutunut
Insuliinit	Väärä annostelu à liian korkea tai matala verensokeri (hyper- tai hypoglykemia) Lääke antamatta: liian korkea verensokeri	Verensokerin seuranta! Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista. Mahdollinen kaksoistarkastuksen tekeminen	Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon Oppilaan voinnin tiivis seuranta Verensokerin mittaaminen: toimi näin, jos diabeetikon verensokeri laskee liian alas SPR:n ohje

	<p>Pitkä- ja lyhytvaikutteiset insuliinit sekoitetaan toisiinsa.</p> <p>Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan.</p> <p>Väärä säilytys (kuumuus, jäätyminen) johtaa tehottomuuteen</p>	<p>Huomioidaan että kyynnissä eri vahvuuksia!</p>	
ADHD-lääke	<p>Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan</p> <p>Valmiste saattaa kuulua huumaaviin lääkevalmisteisiin, joiden väärinkäyttöriski on olemassa</p>	<p>Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista</p> <p>Lukollinen säilytys ja pääsy vain lääkehoitoa toteuttavilla henkilöillä</p>	<p>Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon tai myrkytystietokeskukseen</p>
Epilepsian kohtauslääkkeet	<p>Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan</p> <p>Valmiste saattaa kuulua keskushermostoon vaikuttaviin lääkevalmisteisiin, joiden väärinkäyttöriski on olemassa</p>	<p>Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista</p> <p>Lukollinen säilytys ja pääsy vain lääkehoitoa toteuttavilla henkilöillä</p>	<p>Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon</p>

			
Muita lääkehoidon toteuttamiseen liittyviä riskejä	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi	Toiminta tilanteissa, joissa riski on toteutunut
Lääkkeen antaminen	Lääke annetaan väärälle lapselle Lapselle annetaan väärä lääke Lapselle annetaan väärä annos Lääke unohdetaan antaa	Oppilaan henkilöllisyys varmistetaan aina	Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon
Pistostapaturma	Insuliinia pistävä työntekijä pistää vahingossa itseään	Huolellinen perehtyminen insuliinineulojen turvalliseen käyttöön	Yhteys työterveyshuoltoon
Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön riittävyys	Lääkkeluvallisia työntekijöitä on liian vähän tarpeeseen nähden	Resurssisuunnittelu ja osaamisen varmistaminen	Vaaratapahtuman kirjaaminen
			

			
---	---	---	---

6.2 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen

Aina, kun toiminnassa on mukana ihmisiä, tapahtuu myös inhimillisiä virheitä ja erilaisia vaaratapahtumia. Vaaratapahtumilla tarkoitetaan sekä haittatapahtumia että niin sanottuja läheltä piti -tapahtumia. Haittatapahtumassa poikkeama on edennyt oppilaalle asti, kun taas läheltä piti -tapahtumissa poikkeama on havaittu ja korjattu ennen sen tapahtumista oppilaalle.

Kun lääkehoitoon liittyvä vaaratapahtuma havaitaan, tehdään välittömästi tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi. Vaaratapahtuma voi liittyä esimerkiksi lääkkeen annosteluun, antamiseen, kirjaamiseen tai säilytykseen.

Kaikki lääkehoitoon liittyvät vaaratapahtumat, eli tilanteet, joissa oppilaan lääkehoitoon liittyy poikkeama, virhe tai läheltä piti -tilanne, joka voi vaarantaa oppilaan turvallisuuden, kirjataan. Läheltä piti -tilanteet ja poikkeamat käydään läpi henkilöstön kesken avoimesti ja tavoitteena on oppia tapahtuneesta ja kehittää tarvittavia suojauksia vastaavan tilanteen toistumisen ehkäisemiseksi.

Läheltä piti -tilanteista ja poikkeamista ilmoitetaan aina rehtorille (Liite 3). Poikkeamista ilmoitetaan saman päivän aikana oppilaan huoltajalle. Jokainen lääkehoidossa tapahtunut virhetilanne käsitellään toimipaikassa asianosaisten kanssa. Rehtori ilmoittaa lääkehoidon virheilmoituksista perusopetus- ja lukiokoulutusjohtajalle. Rehtori toimittaa toimintavuositain perusopetus- ja lukiokoulutusjohtajalle koonnin toimipaikassa tapahtuneista lääkepoikkeamista (Liite 4)

Lähteet

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:6. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162847/STM_2021_6.pdf

Saarsalmi Olli (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Sosiaali- ja terveysministeriö, Stakes ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71936/URN%3aNBN%3afi-fe201504226169.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

STM 2012. Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa. Saatavissa: https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/trygg-lakemedelsbehandling-av-langtidssjukabarn-inom-barndagvarden.

Valvira 2019. Lääkehoidon toteuttaminen. Saatavissa: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon_toteuttaminen

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, Infograafi - Turvallinen lääkehoito varhaiskasvatuksessa

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Diabeteslapsi varhaiskasvatuksessa: Lääkehoitoprosessi. Jatkoimeksiänto

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä HUSin koulutuksen sisältö

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Vaativan lääkehoidon osaamisen varmistaminen

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Viesti kunnille

Iho-, Allergia- ja Astmaliitty ry. Saatavissa: [Adrenaliini on turvallinen lääke - Allergia.fi](https://www.allergia.fi)

SPR. Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/diabeetikon-verensokerinlasku/>

Liitteet

Liite 1a: Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma

Liite 1b: Oppilaskohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma

Liite 2: Lääkehoidon seurantalomake

Liite 3: Ilmoitus lääkepoikkeamasta

Liite 4: Yhteenveto lääkepoikkeamasta

Liite 5: HUS:n diabeteskoulutus

Liite 6: Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Liite 7: Lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa (hyödynnettäväksi kouluille)

Liite 1

Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma - ohjeet

Oppilaskohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa sovitaan koulussa toteutettavasta lääkehoidosta. Koulussa tyyppillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita ovat diabetesta sairastavien oppilaiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi oppilailla, joilla on vaikea allergia, astma tai epilepsia. Myös muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus voivat edellyttää lääkitsemistä koulu- tai hoitopäivän aikana.

- Huoltajat** ovat yhteydessä opettajaan/luokanvalvojaan sekä tarvittaessa terveydenhoitajaan oppilaan lääkehoidon tarpeesta ja huolehtivat siitä, että oppilaan lääkehoidon toteuttamisesta sovitaan yhdessä koulun henkilöstön kanssa. Työntekijä pitää huolen, että rehtori on tietoinen asiasta.
- Huoltajat** toimittavat koululle lääkkeen alkuperäispakkauksessa, selkeät ja yksinkertaiset kirjalliset ohjeet lääkemuokista, muut hoito-ohjeet sekä tietoa niiden mahdollisista vaikutuksista hoitoon. Huoltajan velvollisuus on huolehtia, että kouluun toimitetut lääkkeet ovat ajan tasalla ja vanhentuneet lääkkeet ja mahdollinen lääkejäte hävitetään asianmukaisesti.
- Koulun** vastuulla on kutsua tarvittavat henkilöt (huoltajat, opettaja/t, muu tarvittava ammattiryhmä) laatimaan oppilaskohtaista lääkehoitosuunnitelmaa. Rehtorin tulee olla tietoinen asiasta. Yksittäisen oppilaan lääkehoitoon liittyvistä asioista tehdään kirjallinen yksilöllinen lääkehoidon suunnitelma (kyseessä oleva lomake).

Oppilaan turvallisen lääkehoidon kannalta on olennaista, että henkilöstö, huoltajat, erikoissairaanhoito ja kouluterveydenhuolto tekevät tiivistä yhteistyötä ja että koulu saa tarvittavat tiedot oppilaan sairaudesta ja sen vaatimista toimista kaikilta toimijoilta.

Sovittaviin asioihin kuuluvat:

- lääkityksen toteuttaja ja varahenkilöt
- perehdytys
- lääkityksen toteutus ja seuranta
- erityistilanteisiin varautuminen
- ensiapukäytännöt sekä
- työnjako koulun, huoltajien ja oppilaan kesken.

Koulussa annetaan lääkkeitä yksilöllisen suunnitelman mukaan tai vain erityistilanteissa. Työntekijä, jonka tulkintoon ei ole kuulunut lääkehoidon opintoja, voi toteuttaa lääkärin oppilaalle määräämää, luonnollista tietä annettavaa tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa. Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suositukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen. Vaativan lääkehoidon osaaminen on varmistettava näytöin (esim. insuliinin pistäminen diabeetikolle).

Koulun vastuuhenkilöt vastaavat siitä, että huoltajille ilmoitetaan välittömästi, mikäli lääke unohtuu ottaa tai lääkkeen antamisessa tai säilyttämisessä on erityistä. Henkilökunnan tulee saman päivän aikana ilmoittaa huoltajille, jos oppilaalle on annettu vain tarvittaessa otettavaa lääkettä. Henkilökunta vastaa siitä, että lääkettä säilytetään oikeassa ja turvallisessa paikassa.

Oppilaan lääkinnällisen hoidon ohjeistus ja koulupäivän aikana tapahtuvan toteutuksen suunnittelu yhteistyössä koulun henkilöstön kanssa on huoltajien vastuulla. Huoltajien tulee tiedottaa lääkehoidollisissa ohjeissa tapahtuneista muutoksista koulun lääkehoidosta vastaaville henkilöille. Koulussa noudatetaan vain tämän suunnitelman mukaisia ohjeita.

Oppilaskohtainen lääkehoitosuunnitelma - koulun nimi

Kopio huoltajalle, alkuperäinen säilytetään: missä?

Oppilaan nimi:	Henkilötunnus:	
Huoltajien nimet:		
Oppilaan luokka:		
Huoltajien puhelinnumerot, josta tavoittaa päivän aikana:		
Jos huoltajia ei saada kiinni:		
Oppilasta hoitavan tahon yhteystiedot (sovittava, miten lääkehoitoa toteuttavan henkilön saa kiinni koulupäivän aikana):		
Oppilaan lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ja varahenkilöt, joiden lääkehoidon osaaminen on varmistettu toimipaikan lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla ja jotka on perehdytetty oppilaskohtaiseen lääkehoitoon huoltajan toimesta.	Työntekijän nimi	Perehdytys annettu pvm
Keiden muiden tulee tietää oppilaan lääkityksestä? Miten asia heille perehdytetään? Mistä esim. kohtausohjeet löytyvät?		
Voiko oppilas ottaa lääkettä itse?	☐ Kyllä ☐ Ei	

Oppilaan lääkkeet ja lääkehoito

Lääke 1	Lääkkeen nimi ja vahvuus	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa
----------------	--------------------------	---

		☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne)	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä	
Lääke 2	Lääkkeen nimi ja vahvuus	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne)	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä	
Lääke 3	Lääkkeen nimi ja vahvuus	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne):	Lääkkeen säilytys

		☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä	

Lääkehoitoon liittyvät muut toimenpiteet ja lääkehoidon seuranta

Muut mahdolliset toimenpiteet (esim. verensokerin mittaaminen, mitä oireita seurataan)	
Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa	
Oppilasta hoitavaan tahoon ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa	
Ambulanssi kutsutaan seuraavissa tilanteissa:	
Lääkkeen antamisessa käytetyn välineen hävittäminen	
Sovitut menettelyt erityistilanteissa (esim. retket, loma-ajantoiminta...)	

Toimintatapa ja raportointi huoltajalle lääkkeen haittavaikutusten yhteydessä	
<p>Lääkehoitosuunnitelmaa laatimassa olleet henkilöt (allekirjoitus, nimenselvennys, tehtävä ja päivämäärä)</p> <p>Tämä suunnitelma on voimassa ____/____/20____ alkaen</p> <hr/> <p>Suunnitelma saatetaan rehtorin tietoon. Rehtorin allekirjoitus ja pvm</p>	

Liite 1b (huomioi ohjeet Liite 1a – kohdasta)

Oppilaskohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma - *koulun nimi*

Kopio huoltajalle, alkuperäinen säilytetään: *missä?*

Oppilaan nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien nimet:	
Oppilaan luokka:	
Huoltajien puhelinnumerot, josta tavoittaa päivän aikana:	
Jos huoltajia ei saada kiinni:	
Oppilasta hoitavan tahon yhteystiedot (sovittava, miten lääkehoitoa toteuttavan henkilön saa kiinni koulupäivän aikana):	
Oppilaan lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ja varahenkilöt, joiden lääkehoidon osaaminen on varmistettu toimipaikan lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla ja jotka on perehdytetty oppilaskohtaiseen lääkehoitoon huoltajan toimesta.	Työntekijän nimi Perehdytys annettu pvm
Keiden muiden tulee tietää oppilaan lääkityksestä? Miten asia heille perehdytetään? Mistä esim. kohtausohjeet löytyvät?	
Voiko oppilas ottaa lääkettä itse?	☐ Kyllä ☐ Ei

Oppilaan lääke ja lääkehoito

Lääkkeen nimi ja vahvuus	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi
--------------------------	--

	☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Annostus ja lääkkeenottotapa
Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne)	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
Viimeinen käyttöpäivämäärä	
Muuta huomioitavaa	

Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa	
Lääkehoitosuunnitelmaa laatimassa olleet henkilöt (allekirjoitus, nimenselvennys, tehtävä ja päivämäärä)	
Tämä suunnitelma on voimassa ____ / ____ /20____ alkaen	

Suunnitelma saatetaan rehtorin tietoon. Rehtorin allekirjoitus ja pvm

LUONNOS

Liite 3

Selvitys lääkepoikkeamasta

Koulu	
Missä lääkepoikkeama sattui?	☐ Jakelu ☐ Annostelu ☐ Kirjaaminen ☐ Säilytys
Tapahtuma-aika, päivämäärä ja kellonaika	
Menikö virheellinen annos oppilaalle asti?	☐ Ei ☐ Kyllä, oppilaan nimi ja syntymäaika:
Saiko oppilas / huoltaja tiedon virheestä?	☐ Ei ☐ Kyllä
Lääkepoikkeaman kuvaus:	
Miten virhe korjattiin / hoidettiin?	
Miksi virhe syntyi? Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?	
Poikkeaman huomasi/ kirjasi	
Päiväys	nimenselvennys

Liite 4

Yhteenveto lääkepoikkeamista

- yhteenveto toimitetaan kalenterivuositain perusopetus- ja lukiokoulutusjohtajalle

Vuosi	Koulu
Lääkepoikkeama on tapahtunut	Jakelussa _____ kertaa Annostelussa _____ kertaa Kirjaamisessa _____ kertaa Säilytyksessä _____ kertaa
Aiheuttiko poikkeama oppilaalle vaaratilanteen?	☐ Ei ☐ Kyllä, kuinka monta kertaa ja miten hoidettiin?
Muuta huomioitavaa:	
Päiväys ja rehtorin allekirjoitus	nimenselvennys

Liite 5

Lapsen diabeteksen lääkehoito varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa

Hyvät varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen työntekijät,

Mikäli tarvitsette henkilökunnalle opastusta diabetelapsen lääkehoitoon päiväkotii-/koulupäivän aikana, pyydämme teitä ystävällisesti ilmoittautumaan *Diabetelapsen lääkehoito varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa* -verkkokoulutukseen. Koulutuksen tavoite on varmistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työntekijän riittävä teoriaosaaminen diabetelapsen hoidosta ja lääkehoidon toteuttamisesta. Kurssi on toistaiseksi saatavilla suomeksi, aiempaan tapaan ruotsinkieliset ja englanninkieliset koulutukset Teams:n kautta. Tiedotamme, kun kielivalikoima laajenee. Kurssi on maksuton ja sen ylläpidosta vastaa HUS Lasten ja nuorten sairauksien tulosyksikön diabetes-tiimi.

Kurssialustana toimii Moodle. Koulutuksessa on kattavasti teoriatietoa tyy-pin 1 diabeteksesta ja siitä miten sitä hoidetaan päiväkotii-/koulupäivän aikana. Kurssilla läpikäydään mm. mikä on tyy-pin 1 diabetes, miten annostellaan insuliinia, miten toimitaan, kun glukositaso on liian matala/korkea ja miten lasketaan hiilihydraatteja. Kurssilla on välikysymyksiä, joilla voi testata onko sisäistänyt lukemansa ja lopputentti, jonka läpäistyään koulutuksesta saa todistuksen. Lisäksi kursilla on tulostettavaa materiaalia mm. insuliinipumpuista. Koulutuksen suorittamiseen kuluu noin neljä tuntia. Kurssin voi käydä oman aikataulun mukaan myös pienemmissä erissä. Suositus kuitenkin on käydä kurssi ripeästi, jotta diabetesta sairastavan lapsen hoito toteutuu asianmukaisesti. Kurssialueelle pääsyoikeudet ovat voimassa noin 6 kk ajan.

Kurssille ilmoittautuminen

Voit ilmoittautua sähköpostitse oman alueesi yhteyshenkilölle (ks. alla). Sisällytä ilmoittautumiseen seuraavat tiedot kurssin suorittajasta: etu- ja sukunimi sekä henkilökohtainen (työ)sähköpostiosoite. Sähköpostin tulee olla henkilökohtainen eli esim. päiväkodin yhteissähköpostia ei valitettavasti voi käyttää. Ilmoitathan lisäksi missä päiväkodissa/koulussa työskentelet. Käsittelemme ilmoittautumiset virka-ajalla mahdollisimman pian. Jokainen kurssille ilmoittautunut saa tiedon kurssille lisäämisestä sähköpostitse käsiteltyämme ilmoittautumisen.

Alueelliset yhteyshenkilöt kurssi-ilmoittautumisiin:

Alue(et)	Ilmoittautuminen osoitteeseen/osoitteisiin	HUSin yksikkö
Helsinki, Kerava	ulsdiaabetesilmoittautumiset@hus.fi	Uusi lastensairaala
Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kirkkonummi	Jorvi.lastendiabetes@hus.fi	Jorvin sairaala
Hyvinkää, Tuusula, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi	pirjo.koivula@hus.fi	Hyvinkään sairaala
Porvoo, Askola, Pornainen, Loviisa, Pukkila, Myrskylä, Lapinjärvi, Sipoo	sara-anna.rantala@hus.fi	Porvoon sairaala
Lohja, Vihti, Karkkila, Siuntio, Inkoo, Raasepori, Hanko	poped.dmhoitaja@hus.fi	Lohjan ja Raaseporin sairaalat
	jessika.pessi@hus.fi	
	maarit.pyrhonen@hus.fi	

HUS Lasten ja nuorten sairaudet | Hyväksytty: 19.08.2025

Liite 6

Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Diabeteksen lääkehoidon näyttöihin tulevien työntekijöiden tulee täyttää ilmoittautumislomake Careerian nettisivuilla: [Diabeteksen lääkehoidon näyttö](#)

Lähiesihenkilö varaa työntekijöilleen ajat viimeistään viikkoa ennen näyttöpäivää tämän lomakkeen avulla: [Porvoon varhaiskasvatuksen ja alakoulujen diabeteksen lääkehoidon näyttö, 2026.xlsx](#)

Lomakkeeseen täytetään näytön varanneen esihenkilön nimi. Esihenkilö ilmoittaa tämän jälkeen sähköpostitse näyttöön tulevien työntekijöiden nimet hoitotyön opettaja Outi Kulmalalle, joka toimii näyttöjen vastaanottajana.

outi.kulmala@careeria.fi, p. 0406370604.

Diabeteksen lääkehoidon näytön sisältö:

Näytössä varmistetaan seuraava käytännön osaaminen:

- 1) Aterian hiilihydraattimäärän laskeminen
- 2) Insuliiniannoksen laskeminen ja annoksen valinta insuliinikynästä
- 3) Insuliinin oikea lämpötila
- 4) Insuliinikynä: Insuliinia annettaessa insuliinikynän toiminnan varmistaminen
- 5) Pistopaikka: Pistettävän nestemäärän vaikutus antopaikkaan ja mitä huomioitava pistoskohdasta?
- 6) Pistotekniikka: Pistokulma ja piston syvyys. Mitä varmistetaan ennen insuliiniannoksen antamista?
- 7) Lääkkeen antaminen oikealla nopeudella.
- 8) Miten toimitaan pistämisessä käytettyjen välineiden kanssa?

Näytön toteutus:

Näytöt toteutetaan Careerian Hevosenkengänkadun toimipisteen (Hevosenkengänkatu 2, Porvoo) 3. kerroksen simulaatioluokassa. Yhtä näyttötilannetta varten varataan aikaa 45 minuuttia. Näyttöön tulevan on todistettava henkilöllisyytensä.

Liite 7

Hygieniahoitajan suositus: lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa 22.5.2025

(voidaan soveltaa kouluissa ja oppilaitoksissa)

Läákehoidon toteuttamisessa noudatetaan hyvää käsihygieniaa ja aseptiikkaa.

Kädet desinfioidaan ja pöytäpinta puhdistetaan ennen lääkkeenjakoá.

Hyvä käsihygienia:

Käsien **kaikki vierasesineet** kuten sormukset, kellot, aktiivirannekkeet, rannekorut ym. ovat **kiellettyjä**.

Kynnet tulee olla lyhyet ja luonnolliset. Geeli- ja rakennekynnet ovat muovinen vierasesine, joka asennetaan oman kynnen päälle. Kynnen liimoihin ja saumoihin kertyy kosteutta ja likaa, joka on oiva elatusalusta kaikille bakteereille ja viruksille.

Vierasesineet käsissä ja ranteissa estävät hyvän käsihygienian toteutumisen. Käsien välityksellä viemme mikrobeja lapselle sekä muille ryhmän lapsille ja saamme niitä myös itseemme.

Hyvään käsihygieniaan kuuluu käsien ihon kunnon hoito, käsien desinfektio ja tarvittaessa käsien vesi, saippuapesu sekä suojakäsineiden oikea käyttö.

Kädet pestään vedellä ja saippualla aina kun on hoitanut vatsatautia sairastavaa, eli ripuloivaa tai oksentavaa lasta.

Suojakäsineet:

Suojakäsineet puetaan aina desinfiotuihin käsiin sekä kädet desinfioidaan välittömästi käsineiden riisumisen jälkeen.

Kertakäyttöisiä vinyyli- tai nitrilisuojakäsineitä käytetään lääkkeenjaossa ainoastaan, jos lääkekohtaisen ohjeen mukaan tulee suojautua lääkettä käsiteltäessä suojakäsineillä.

Suojakäsineitä käytetään myös, **jos kosketaan eritteisiin**, kuten esimerkiksi virtsa, uloste, oksennus, veri ja limakalvot (esim. suppo tai peräruiske). Myös kaikki muut kehon nesteet ovat eritteitä (esim. Trakea lima, jos on keinoilmatie tai maha-suolikanavan eritteet, PEG-letkuruokinnan yhteydessä)

Myös pintapuhdistukseen tarkoitettujen **desinfektiopyyhkeiden** käsittelyssä suositellaan usein suojakäsineiden käyttöä.

Suojakäsineitä ei käytetä, desinfioidut kädet riittävät:

suun kautta annettavia lääkkeitä jakaessa

ihon alle (s.c) tai lihakseen (i.m) annettavan injektion yhteydessä

silmä- ja korvatippojen laitossa

Apuvälineet:

Lääkkeenjaossa käytetään apuna siihen tarkoitettuja apuvälineitä kuten lääkelusikkaa, pinsettiä, lääkkeen puolittajaa jne. Apuvälineet tiskataan jokaisen käytön jälkeen käsitiskiaineella ja siihen tarkoitukseen varatulla tiskiharjalla, huuhdellaan hyvin ja annetaan kuivua ennen seuraavaa käyttöä. Välineet säilytetään puhtaasti, roiskeilta suojattuna.

Pintapuhdistus:

Pöytäpinta puhdistetaan ja desinfioidaan ennen lääkejakoa.

Suosittelaa käyttövalmiita pintadesinfektiopyyhkeitä kuten esim. ApoWipe, Triamin, Oxivir ym.

Desinfektiopyyhepakkaukseen merkitään avauspäivämäärä, säilyvyys vaihtelee tuotteen mukaan 7 vrk. – noin 30 vrk. Noudatetaan pakkauksen suojautumisohjeistusta.

Muita huomioita:

Kylmässä säilytettävillä lääkkeillä oma **lukollinen lääkejääkaappi** ja päivittäinen **lämpötilaseurantana**.

Käytetään aina **injektioissa turvaneuloja!** (huomioidaan turvaneulan käyttökoulutus!) Neulan suojakorkkia ei saa laittaa takaisin käytettyyn neulaan. Käytetty neula tai muu pistävä- ja viiltävä esine laitetaan suoraan särnäisjäteastiaan. Särnäisjäteastia otetaan mukaan toimenpiteeseen ja

säilytetään lukollisessa kaapissa käyttäjien välillä. Särnäisjäteastiaksi ei kelpaa esim. linsapullo tai pesuainekanisteri.

Lääkkeen **kaksoistarkistus** ennen lääkkeen tai injektion antoa lapselle!

Huoneessa, jossa lääkkeitä säilytetään ja jaetaan, olisi mahdollisimman vähän muuta liikennettä eli rauhallinen tila, riittävästi puhdistettavaa pöytäpintaa ja hyvä valaistus sekä lämpötilaseuranta.

Toimi näin:

- Desinfioi kädet käsidesillä (jos käsidesiä ei ole saatavilla pese kädet huolellisesti vedellä ja saippualla ja kuivaa paperiseen kertakäyttöpyyhkeeseen)
- Tarkista oppilaan lääkelistasta lääke ja annostelu
- Puhdista pöytäpinta
- Desinfioi kädet
- Annostele lääke, käytä tarvittaessa apuna jakovälineitä
- Pyydä toista lääkeluvallista työntekijää tarkistamaan jaettu lääke ja määrä
- Varmista oppilaan henkilöllisyys ennen lääkkeen antoa
- Ota mukaan kaikki tarvittava, kuten esim. särnäisjäteastia
- Desinfioi kädet juuri ennen injeksiota tai lääkkeen antoa
- (Suojaudu tarvittaessa vinyyli- tai nitrilihanskoilla, desinfioi kädet ennen pukemisen ja heti riisumisen jälkeen)
- Lopuksi desinfioi kädet